

Saker og vedtak i Representantskapet angående betalingsmodell i perioden september 2025-mai 2026

5. september 2025:

Betalingsmodell

Arendal kommune ved kommunalsjef økonomi Bente Rist la frem argumenter for endret betalingsmodell for tjenestesamarbeidene i Østre Agder. Arendal kommune ønsker en gjennomgang hos kommunedirektørene om en modell for samarbeidet som alle kan enes om.

Det var en diskusjon rundt endringen, der flere påpekte at endringen kommer veldig raskt ett år etter at saken var oppe sist. Flere tok til orde for at det bør gå noen år mellom hver gang diskusjonen løftes, for eksempel maks en gang hver kommunestyreperiode, og da helst i 2. eller 3. år i valgperioden. Det ble også nevnt at dersom betalingsmodellen skal ses på om igjen bør flere parametere vurderes.

Det ble påpekt at kommunen som ønsker endring eventuelt bør komme tilbake til samarbeidet med utredning/argumenter for å endre modellen.

Arendal fremmet følgende forslag til vedtak:

Representantskapet ber kommunedirektørutvalget i Østre Agder om å bli enige om hovedmodellen for betaling i Østre Agder-samarbeidet. Det ligger til grunn en endring av fastandelen som er i tråd med de underliggende kostnadsstrukturene for samarbeidene, og som gjenspeiler den enkelte kommunes andel på en rettferdig måte. Forslaget fra vertskommunen er 25 % fastdel og 75 % fordelt på innbyggere. Kommunedirektørene bes om å bli enige om forslag til fastandel og en eventuell opptrappingsplan.

Froland fremmet alternativt forslag til vedtak:

Østre Agder representantskap tar gjennomgangen til orientering.

Endelig vedtak:

Østre Agder representantskap tar gjennomgangen av betalingsmodell til orientering med 7 mot 2 stemmer som stemte for forslaget fra Arendal.

10. oktober 2025:

Betalingsmodell

Det ble løftet at det har vært noen rykter rundt prosess på betalingsmodell, blant annet ulike satser på fastdel og at vertskommune skal sende et brev med endelig løsning for betalingsmodell. Det er ønskelig med en gjennomgang av

hva som skjer for å unngå slike rykter. Skal det sendes et brev er det ønskelig at det kommer snarlig.

Diskusjon: Det kom frem at det fremdeles er ønske om samarbeid fremover, uavhengig av betalingsmodell. Dersom det er mulighet for kommunene å komme med løsninger og tilbakemeldinger på betalingsmodellen, vil de se på det på nytt.

Det ble spilt inn at inntektssystemet er urettferdig i forhold til kommunene i samarbeidet, og at det derfor er ønskelig med ny gjennomgang. Det bes om at kommunedirektørene ser på betalingsmodellen i KDU, og kommer med forslag til det Arendal fremmer i brevet.

Flere mente det er uheldig at saken kommer opp igjen når den ble landet for ett år siden, og at slike gjennomganger bør ha år mellom seg da de er ressurskrevende.

Som tilsvare ble det sagt at det er et vedtak fra Arendal bystyre om at kommunedirektør må se på ulike løsninger, som gjør at saken er løftet på nytt.

Vedtak:

Østre Agder representantskap tar gjennomgangen til orientering, og ber om at diskusjonen og arbeidet med ulike modeller tas videre i Østre Agder kommunedirektørutvalg.

7. november 2025:

Betalingsmodell Østre Agder

Betalingsmodell - etter drøfting i kommunedirektørutvalget 31. oktober.

Inntektssystemet ble løftet som et element å ha inn i modellen, i stedet for å øke fastdelen fra 15 % til 25 % - ble lagt frem som en måte å komme vertskommunen i møte. Så lenge det er objektive kriterier som inngår i modellen kan man ikke si noe på at det legges frem ønske om endringer. Det ble ikke enighet om dette i kommunedirektørutvalget, så det skal opp i neste møte. Står litt fast akkurat nå. Ønsker ikke å rokke ved samarbeid som fungerer, så må trå varsomt. Vi risikerer å kaste noe verdifullt bort.

Vi er en felles arbeidsarena, og alle kommunene opplever utvandring og innvandring i forhold til arbeidsplasser, men vi kunne ha samarbeidet mer om fordeling av arbeidsplasser. Nå sitter vertskommunen på mange av arbeidsplassene i samarbeidet. Bestillingen fra vertskommunen er tydelig på 25 % fastdel, den står ved lag. Det er gjennom 20 år bygd opp et samarbeid som har vært bygd opp på tillit. Løsningen på 15 % fremstår som det som er rettferdig for alle i samarbeidet. Det er Arendal som først og fremst har behov for store volum. Arendal har ca 50 % av innbyggerne, Grimstad har 25 % og

de seks minste har 25 %. Arendal betaler ca 45 % av kostnadene – og får på den måten spart en del kostnader.

Vertskommunen skal selvfølgelig få dekket de kostnadene de har. Er det andre kommuner som kan ta ansvaret som vertskommune? Flere mener det må lades en modell man kan bli enige om, en gang for alle – en modell som står seg. Samarbeidskommunene kjenner litt på at vertskommunen er fastlåst på løsning med 25 % fastdel, at de mindre kommunene ikke blir lyttet til eller overkjørt.

Flere av de mindre kommunene har forståelse for at administrasjonen er presset på økonomi, det etterlyses litt politiske signaler fra vertskommunen. Det er klokskapen til ordførerne i samarbeidet som kan redde samarbeidsklimaet nå.

Hovedgrunn for samarbeidet har vært kompetanse. Det handler om ansvarlighet. Det har vært varslet flere ganger om at betalingsmodellen igjen må sees på. Arendal politisk ønsker innspill for å gå igjennom modellen og det vil være nødvendig å vurdere alle samarbeidene i hele Agder.

Kommunene bør regne gjennom de samarbeidene de har og se om de er lønnsomme. Så danner det grunnlaget for en betalingsmodell. Man får fakta i bunnen – også kan man begynne å legge på elementer som gjør modellen enda mer rettferdig, for eksempel en korrigering for inntektssystemet.

Forslag for å komme videre: Hvordan fungerer samarbeidet i dag/fakta – danner et grunnlag for en endelig fremtidig modell.

Det kom frem to forslag til vedtak:

- 1. Arendal: Representantskapet ber kommunedirektørutvalget i Østre Agder om å vurdere om hovedmodellen for betaling i Østre Agder-samarbeidet gjenspeiler den enkelte kommunes andel på en rettferdig måte. Kommunedirektørene bes om å bli enige om forslag til fastandel og en eventuell opptrappingsplan. Det bes samtidig at det gjennomføres en gjennomgang om de ulike tjenestene som er i regi av Østre Agder IPR er hensiktsmessige tjenester.*
- 2. Gjerstad: Representantskapet ber kommunedirektørutvalget i Østre Agder om å utarbeide faktagrunnlag for alle Østre Agder samarbeidene som legges frem for representantskapet innen utgangen av Q1 2026.*

Representantskapet hadde en diskusjon rundt forslagene og kommunedirektørene tok ansvar og fremmet følgende forslag:

Representantskapet ber kommunedirektørutvalget i Østre Agder om å vurdere om hovedmodellen for betaling i Østre Agder-samarbeidet gjenspeiler den enkelte kommunes andel på en balansert måte.

Kommunedirektørutvalget skal utrede alternative betalingsmodeller for Østre Agder-samarbeidet. Alternativer og datagrunnlag presenteres for Representantskapet innen utgangen av Q1 2026.

Dette siste forslaget ble votert over, og fikk enstemmig oppslutning.

Vedtak:

Østre Agder representantskap ber kommunedirektørutvalget i Østre Agder om å vurdere om hovedmodellen for betaling i østre Agder-samarbeidet gjenspeiler den enkelte kommunes andel på en balansert måte.

Kommunedirektørutvalget skal utrede alternative betalingsmodeller for Østre Agder-samarbeidet. Alternativer og datagrunnlag presenteres for Østre Agder representantskap inne utgangen av Q1 2026.

25. mars 2026:

Betalingsmodell – Østre Agder

Det ble gitt en kort historisk gjennomgang og drøftet mulige prinsipper for ny betalingsmodell, basert på innspill fra kommunedirektørutvalget (27.02.2026).

Hovedpunkter

Samarbeid og organisering:

- Det må avklares om IPR skal videreføres dersom vertskommunemodellen avvikles.
- Samarbeidet gir betydelige gevinster, bl.a. over 48 mill. kr i prosjektmidler.
- Det er behov for bedre synliggjøring av vertskommunens kostnader.

Prinsipper for betalingsmodell:

- Flere hadde ønske om å inkludere bruk som kostnadselement (insentiv til redusert bruk).
- Det er samtidig behov for en enkel og forutsigbar modell.
- Ulik vektning kan være aktuelt avhengig av tjeneste (f.eks. mindre bruk i lovpålagte tjenester).
- Revisjon/endring av betalingsmodell bør skje maks hvert 4. år og være godt begrunnet.
- Alternativkostnader (egen drift vs. samarbeid) må synliggjøres.

Tjenestespesifikke vurderinger i møtet:

- **Legevakt:** forslag om 25 % fast / 25 % bruk / 50 % innbyggere.
- **Kommunal Øyeblikkelig hjelp:** ønske om høyere brukselement.

- **Krisesenter:** mer fastandel grunnet beredskap/lovpålagt.
- **Brann:** mulig bruk av ROS-analyse.

Avstemming på ulike forslag til betalingsmodell

Linda Øygarden forlot møtet før votering, og det var dermed 8 representanter til stede ved avstemming.

Arendals forslag om 25% fastandel og 75 % fordelt på innbyggertall ble ikke akseptert av de øvrige kommunene.

Arendals forslag om 25% fastandel, 25% brukelement og 50% fordelt på innbyggerandel ble ikke akseptert av de øvrige kommunene.

Forslag som kunne aksepteres av kommunene Froland, Gjerstad, Åmli, Vegårshei, Risør og Tvedestrand om 20% fastandel og 80% fordelt på innbyggertall ble ikke akseptert av Arendal.

Vedtak:

Eksisterende betalingsmodell videreføres med 15 % fastdel, fordi det ikke ble enighet om noen av endringsforslagene til modellen.

Protokolltilførsel fra Arendal kommune på sak 17/26: Arendal kommune registrerer at vi ikke kommer i mål med forhandlingene. Vår opplevelse er at vi har strukket oss til en modell, der også bruk er med. (25 fast, 25 bruk og 50 befolkning).

Vi registrerer at vi ikke kommer i mål, og forbereder nå en sak til bystyret der vi anbefaler at vi sender ut nye avtaler med virkning fra 1/1 28, så får den enkelte kommune vurdere om det er aktuelt å være med i samarbeidet.

Vi er villig til å diskutere rekkefølgen på dette.

Protokolltilførsel fra Risør kommune på sak 17/26: Kommunene Froland, Gjerstad, Åmli, Vegårshei, Risør og Tvedestrand forsøkte å komme Arendal i møte med å strekke seg til en løsning på 20% fastandel og 80% fordelt på innbyggertall som de var villig til å gå tilbake til sine kommunestyre med.

10. april 2026:

Betalingsmodell

Diskusjon rundt betalingsmodellen ble løftet. Det er en forventning fra flere at Arendal lager en sak til sitt bystyre så raskt som mulig, av respekt for de andre samarbeidskommunene. Det er også løftet som et ønske fra flere at det lages en bestilling fra Representantskapet til Østre Agder kommunedirektørutvalg om

videre prosess. Det er omforent å ha en juridisk gjennomgang på hvordan man skal gå videre i prosessen med eventuelt nye avtaler eller uttreden av samarbeidet. Kommunedirektørutvalget tar imot bestillingen og vil levere på den. De tar med seg at det er hast og vil ha som målsetting å finne ut av det juridiske og bli enige, og ha det klart til neste møte i Representantskapet 7. mai. Det er stemning for videre samarbeid, men det er behov for en endelig avklaring knyttet til betalingsmodellen.

Vedtak:

Østre Agder representantskap ber Østre Agder kommunedirektørutvalg foreta en juridisk vurdering og avgjøre hvordan eventuelle samarbeid må/bør opphøre.

7. mai 2026:

Betalingsmodell

Representantskapet sendte en bestilling til Østre Agder kommunedirektørutvalg: «*Østre Agder representantskap ber Østre Agder kommunedirektørutvalg foreta en juridisk vurdering og avgjøre hvordan eventuelle samarbeid må/bør opphøre*».

En jurist ble bedt om å utrede hvordan avvikling kan skje i praksis ihht inngåtte avtaler for vertskommune-samarbeid, IPR og Helsebygget IKS. Juristen gikk igjennom hvordan en kommune kan tre ut av samarbeidet, både i Interkommunalt politisk råd og for vertskommune-samarbeidet i Østre Agder.

Flere forslag til endringer av betalingsmodellen ble lagt frem i møtet, og det ble presisert at det må være konsensus og enighet om betalingsmodellen for at samarbeidet skal fungere. Det ble også sagt at det kanskje ikke skal være en felles prosentsats, men ulike satser for forskjellige tjenestesamarbeid, kanskje særlig store samarbeid (brann/legevakt).

I møtet ble følgende forslag fremmet:

Forslag 1 - fra Vegårshei: Med bakgrunn i analyser av kommunenes betaling for tjenester utført av de ulike samarbeidene anbefaler representantskapet i Østre Agder IPR medlemskommunene å fortsette med dagens betalingsmodell, der **15% fordeles likt mellom kommunene og 85 % fordeles etter folketall.**

Representantskapet er åpen for en endring av **overheadkostnader** fra 4 til **6 %** i etterkant av en gjennomgang av føring av kostnader i de ulike samarbeidene.

Forslag 2 - Kompromissforslag fra Arendal: Dette kommer etter konstruktive samtaler med leder av ØA IPR de siste dagene, og som følge av et sterkt ønske om å videreføre det viktige samarbeidet i ØA IPR. Selv om partene har ulike tilnærminger til samarbeidet – politisk råd versus betalingsmodell – har Arendal forståelse for at dette vurderes forskjellig. For oss er det derfor viktig å lande en løsning som kan være bærekraftig over tid for alle parter. Følgende foreslås:

20% fordeles likt og 80 % fordeles etter folketall – med 6 % overhead.

Forslag 3 - fra Froland: Det foreslås en løsning mellom de to andre forslagene:

20 % fordeles likt og 80 % fordeles etter folketall – med 4 % overhead.

Vertskommunen må legge fram en oversikt over hvilke kostnader som knytter seg til de ulike samarbeidene, og overheadkostnadene må synliggjøres.

Votering

Det ble først gjort en avstemming om **forslag 1:** forslaget falt med 2 stemmer (Vegårshei og Åmli) mot 6 stemmer (Arendal, Gjerstad, Grimstad, Froland, Risør, Tvedestrand).

Det ble stemt mellom forslag 2 og 3:

Arendal sitt forslag 2 falt med 1 stemme (Arendal),

mot 7 stemmer til forslag 3 fra Froland (Gjerstad, Grimstad, Froland, Risør, Tvedestrand, Vegårshei og Åmli).

Man altså klarte ikke å lande én felles modell.

Protokoll: Siden Arendal sitt forslag falt, ønsker Arendal å stå med sitt opprinnelige forslag som var 25 % fordeles likt, 75 % fordeles etter folketall – med 0 % overhead. Det bes om at KDU Østre Agder lager et forslag til felles saksdokument for by-/kommunestyrene i neste kommunedirektørutvalg.

Vedtak:

Østre Agder representantskap vedtar med 7 mot 1 stemme forslag 3, fremmet av Froland kommune: **20 % fordeles likt og 80 % fordeles etter folketall – med 4 % overhead.** Vertskommunen må legge fram en oversikt over hvilke kostnader som knytter seg til de ulike samarbeidene, og overheadkostnadene må synliggjøres